

УДК 351.862:355.58:351.74

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2026-2-5>

Лиса Марія Олегівна,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри вогневої підготовки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9585-8007>

Булачек Володимир Романович,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3067-7955>

Курляк Мар'ян Дмитрович,

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79007, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8062-4806>

Синенький Володимир Михайлович,

кандидат історичних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9652-2211>

Гречанюк Андрій Олексійович,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7054-4391>

КООРДИНАЦІЯ СИЛ ТА ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

***Анотація.** У статті досліджуються особливості управління кризовими ситуаціями в умовах воєнного стану, а також механізми взаємодії між органами державної влади, правоохоронними структурами, військовими формуваннями, аварійно-рятувальними службами та органами місцевого самоврядування під час реагування на надзвичайні події. Актуальність теми обумовлена суттєвим зростанням кількості кризових явищ, спричинених збройною агресією проти України, що потребує удосконалення існуючих підходів до координації дій суб'єктів сектору безпеки і цивільного захисту.*

Метою дослідження є аналіз сучасної системи кризового управління в умовах воєнного стану, визначення особливостей міжвідомчої взаємодії під час реагування на кризові ситуації та обґрунтування напрямів підвищення ефективності координації між правоохоронними, рятувальними та військовими структурами. Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема аналіз нормативно-правової бази, системний підхід, порівняльний аналіз, узагальнення наукових джерел та вивчення міжнародного досвіду кризового реагування.

У роботі розглянуто теоретичні засади кризового управління та визначено його місце у системі забезпечення національної безпеки держави. Проаналізовано нормативно-правове регулювання діяльності органів

влади в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуацій. Особливу увагу приділено питанням інформаційного обміну, функціонуванню ситуаційних центрів, використанню цифрових платформ управління та організації оперативного інформування населення. Встановлено, що своєчасний обмін достовірною інформацією є одним із ключових факторів ефективного реагування на кризові події.

Досліджено особливості взаємодії між Національною поліцією України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною гвардією України, військовими адміністраціями та іншими суб'єктами кризового реагування. Визначено, що результативність спільних дій залежить від чіткого розподілу повноважень, узгодженості управлінських рішень, наявності єдиних комунікаційних каналів та готовності до оперативного обміну інформацією.

У процесі дослідження виявлено основні проблеми координації в умовах бойових дій, серед яких руйнування комунікаційної інфраструктури, дефіцит матеріально-технічних ресурсів, необхідність одночасного реагування на декілька кризових подій та висока динаміка зміни оперативної обстановки. Обґрунтовано, що зазначені фактори істотно впливають на швидкість прийняття управлінських рішень та ефективність проведення рятувальних, евакуаційних і правоохоронних заходів.

Окрему увагу приділено аналізу зарубіжного досвіду кризового управління. Встановлено, що ефективні міжнародні моделі ґрунтуються на принципах міжвідомчої інтеграції, створенні єдиних координаційних центрів, використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та регулярній підготовці персоналу до дій у складних кризових умовах. Доведено доцільність адаптації окремих міжнародних практик до української системи цивільного захисту та безпеки.

За результатами дослідження сформульовано рекомендації щодо вдосконалення механізмів кризового управління в Україні, підвищення рівня міжвідомчої взаємодії, розвитку цифрових інструментів координації та зміцнення спроможностей суб'єктів реагування в умовах воєнного стану.

Ключові слова: кризове управління, воєнний стан, надзвичайні ситуації, міжвідомча взаємодія, цивільний захист, Національна поліція України, ДСНС України, координація сил і засобів, інформаційний обмін, кризове реагування, національна безпека, управління ризиками.

Lysa Mariia, Bulachek Volodymyr, Kurliak Marian, Synenkyi Volodymyr, Grechanuk Andrii.
COORDINATION OF FORCES AND RESOURCES DURING THE ELIMINATION OF THE CONSEQUENCES OF EMERGENCIES

Abstract. The article examines the specific features of crisis management under martial law, as well as the mechanisms of interaction among public authorities, law enforcement agencies, military formations, emergency rescue services, and local self-government bodies in responding to emergency situations. The relevance of the study is determined by the significant increase in crisis situations caused by the armed aggression against Ukraine, which necessitates the improvement of existing approaches to coordinating the activities of actors within the security and civil protection sectors.

The purpose of the study is to analyse the contemporary crisis management system under martial law, identify the specific features of interagency cooperation in responding to crisis situations, and substantiate directions for improving coordination among law enforcement, emergency rescue, and military agencies. To achieve this objective, a comprehensive set of general scientific and special legal research methods was employed, including the analysis of the regulatory and legal framework, the systems approach, comparative analysis, the generalisation of scientific literature, and the examination of international experience in crisis response.

The study explores the theoretical foundations of crisis management and determines its role within the national security system. It analyses the legal and regulatory framework governing the activities of public authorities under martial law and during emergencies. Particular attention is paid to information exchange, the operation of situation centres, the use of digital management platforms, and the organisation of public emergency notification. The findings demonstrate that the timely exchange of reliable information constitutes one of the key prerequisites for an effective response to crisis events.

The article also examines the specific features of cooperation among the National Police of Ukraine, the State Emergency Service of Ukraine, the National Guard of Ukraine, military administrations, and other entities involved in crisis response. It is established that the effectiveness of joint operations depends on a clear distribution of powers and responsibilities, coordinated managerial decision-making, the availability of integrated communication channels, and the capacity for rapid information exchange.

The study identifies the principal challenges affecting coordination during armed conflict, including the destruction of communication infrastructure, shortages of material and technical resources, the simultaneous occurrence of multiple crisis events, and the rapidly changing operational environment. It is substantiated that these factors significantly influence the speed of managerial decision-making and the effectiveness of rescue, evacuation, and law enforcement operations.

Special attention is devoted to the analysis of international experience in crisis management. The study demonstrates that effective international models are based on the principles of interagency integration, unified coordination centres, advanced information and communication technologies, and systematic personnel training for operations in complex crisis environments. The findings confirm the feasibility of adapting selected international best practices to Ukraine's civil protection and security system.

Based on the findings, recommendations are proposed for improving crisis management mechanisms in Ukraine, strengthening interagency cooperation, advancing digital coordination tools, and enhancing the operational capacity of crisis response entities under martial law.

Key words: crisis management, martial law, emergencies, interagency cooperation, civil protection, National Police of Ukraine, State Emergency Service of Ukraine, coordination of forces and resources, information exchange, crisis response, national security, risk management.

Вступ. Сучасні надзвичайні ситуації характеризуються високим рівнем складності, масштабності наслідків та необхідністю оперативного залучення значної кількості сил і засобів різних державних органів. Особливої актуальності проблема координації набуває в умовах воєнного стану, коли надзвичайні ситуації можуть виникати внаслідок бойових дій, ракетних та дронівих атак, руйнування критичної інфраструктури, техногенних аварій і гуманітарних криз. За таких умов ефективність реагування безпосередньо залежить від рівня організації взаємодії між правоохоронними органами, рятувальними службами, військовими формуваннями, органами місцевого самоврядування та закладами охорони здоров'я.

Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій є комплексним процесом, який потребує чіткого розподілу повноважень, узгодженості управлінських рішень, своєчасного обміну інформацією та ефективного використання наявних ресурсів. В Україні ключову роль у виконанні таких завдань відіграють Національна поліція України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національна гвардія України, військові адміністрації, органи місцевого самоврядування та медичні служби. Водночас практика реагування на наслідки воєнних загроз демонструє наявність низки організаційних і технічних проблем, пов'язаних із забезпеченням міжвідомчої взаємодії, функціонуванням систем зв'язку, координацією дій у режимі реального часу та оперативним інформуванням населення.

Особливе значення в сучасних умовах має впровадження цифрових технологій управ-

ління кризовими ситуаціями, створення ситуаційних центрів, використання автоматизованих систем моніторингу та обміну даними. Водночас бойові дії суттєво ускладнюють процес управління силами та засобами через руйнування комунікаційної інфраструктури, обмеженість матеріально-технічних ресурсів, необхідність одночасного реагування на декілька надзвичайних подій та постійну зміну оперативної обстановки.

Важливим напрямом удосконалення національної системи кризового реагування є вивчення міжнародного досвіду організації міжвідомчої координації під час масштабних надзвичайних ситуацій і збройних конфліктів. Практика провідних держав світу свідчить про ефективність інтегрованих моделей управління, заснованих на єдиних центрах координації, стандартизованих процедурах взаємодії та сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях.

Метою даного дослідження є комплексний аналіз організаційно-правових та управлінських засад координації сил і засобів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, визначення основних проблем міжвідомчої взаємодії в умовах воєнного стану, а також вироблення пропозицій щодо підвищення ефективності управління та координації суб'єктів реагування з урахуванням міжнародного досвіду кризового менеджменту.

Матеріали та методи. Дослідження ґрунтується на комплексному використанні загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, що забезпечило всебічний аналіз організаційно-правових засад координації сил і засобів під час ліквідації наслід-

ків надзвичайних ситуацій в умовах воєнного стану.

Емпіричну основу дослідження становили положення нормативно-правових актів України, що регламентують діяльність суб'єктів сектору безпеки і оборони та Єдиної державної системи цивільного захисту, зокрема Кодекс цивільного захисту України, закони України «Про Національну поліцію», «Про Національну гвардію України», «Про правовий режим воєнного стану», «Про національну безпеку України», а також підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України та Міністерства внутрішніх справ України. Крім того, використано сучасні наукові публікації українських і зарубіжних учених (2022–2025 рр.), офіційні документи НАТО, OECD, Європейського Союзу та інші міжнародні матеріали, присвячені питанням кризового управління, цивільного захисту, міжвідомчої взаємодії та координації правоохоронних і рятувальних структур.

Методологічну основу дослідження становить діалектичний метод, який дав змогу розглянути кризове управління як динамічну систему, що розвивається під впливом сучасних безпекових викликів і трансформації державного управління. Застосування системного методу дозволило дослідити взаємозв'язки між Національною поліцією України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною гвардією України, військовими адміністраціями, органами місцевого самоврядування та медичними службами як елементами єдиної системи реагування на надзвичайні ситуації.

За допомогою формально-юридичного методу проаналізовано норми чинного законодавства України, що визначають компетенцію, повноваження та порядок взаємодії суб'єктів кризового реагування. Порівняльно-правовий метод використано для дослідження міжнародних моделей кризового управління, зокрема механізмів координації, що застосовуються країнами-членами НАТО та Європейського Союзу, а також для визначення можливостей імплементації їх окремих елементів у національну систему цивільного захисту.

Структурно-функціональний метод застосовано під час аналізу розподілу функцій між суб'єктами міжвідомчої взаємодії, оцінювання особливостей функціонування оперативних штабів, ситуаційних центрів, цифрових платформ управління та систем інформаційного обміну. Використання аналізу та синтезу дозволило узагальнити наукові підходи до визначення поняття кризового управління, виокремити основні проблеми координації в умовах бойових дій та сформулювати напрями їх подолання.

Для дослідження міжнародного досвіду застосовано порівняльний та компаративний аналіз, що дав змогу оцінити ефективність моделей Incident Command System, Integrated Emergency Management, механізмів діяльності Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre та Crisis Management and Disaster Response Centre of Excellence. Це дозволило визначити найбільш перспективні практики, які можуть бути адаптовані до української системи кризового управління.

На завершальному етапі дослідження використано метод узагальнення, за допомогою якого систематизовано отримані результати, сформульовано наукові висновки та обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення міжвідомчої взаємодії, інформаційного забезпечення та координації сил і засобів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій в умовах воєнного стану. Запропонований комплекс методів забезпечив логічність, об'єктивність та достовірність отриманих результатів, а також дозволив комплексно дослідити організаційно-правові та управлінські аспекти кризового реагування в сучасних безпекових умовах.

Результати. Ефективність ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій безпосередньо залежить від рівня організації міжвідомчої взаємодії між усіма суб'єктами сектору безпеки, оборони та цивільного захисту. В умовах воєнного стану в Україні ця проблема набуває особливої актуальності, оскільки значна частина надзвичайних ситуацій спричиняється збройною агресією, ракетними ударами, руйнуванням об'єктів критичної інфраструктури

та виникненням масштабних гуманітарних криз. За таких обставин ефективне реагування можливе лише за умови узгодженої діяльності Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Національної гвардії України, органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій, медичних установ та інших суб'єктів Єдиної державної системи цивільного захисту [1, с. 254; 2, с. 89–90].

Нормативно-правову основу міжвідомчої взаємодії становлять положення Кодексу цивільного захисту України, Законів України «Про Національну поліцію», «Про Національну гвардію України», «Про правовий режим воєнного стану», а також підзаконні нормативно-правові акти, що регламентують функціонування ЄДСЦЗ. Відповідно до чинного законодавства, усі суб'єкти реагування здійснюють свою діяльність у межах єдиної системи управління, спрямованої на координацію дій органів державної влади, місцевого самоврядування, спеціалізованих служб та аварійно-рятувальних формувань під час виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру.

Провідна роль у безпосередній ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій належить ДСНС, яка організовує проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, здійснює евакуацію населення, координує діяльність спеціалізованих служб і забезпечує функціонування системи цивільного захисту. Водночас ефективність таких заходів значною мірою залежить від взаємодії з Національною поліцією України, яка відповідає за підтримання громадського порядку, охорону місць подій, регулювання дорожнього руху та забезпечення безпеки населення під час проведення рятувальних операцій [3, с. 4; 4, с. 238].

Дослідження сучасної практики реагування свідчать, що найбільш результативними механізмами співпраці між ДСНС та Національною поліцією є створення спільних оперативних штабів, використання єдиних каналів зв'язку, оперативний обмін інформацією та проведення регулярних міжвідомчих навчань. Під час ліквідації наслідків ракетних ударів, пожеж, вибухів чи техногенних аварій

поліцейські підрозділи забезпечують ізоляцію небезпечних зон, контроль доступу до місць проведення робіт та сприяють евакуації населення, тоді як рятувальники здійснюють пошук постраждалих, деблокування людей із завалів та усунення вторинних факторів небезпеки [4, с. 240].

Важливим елементом системи міжвідомчої взаємодії в умовах воєнного стану є Національна гвардія України. Її підрозділи залучаються до охорони стратегічно важливих об'єктів, забезпечення правопорядку, супроводу гуманітарних вантажів, організації евакуаційних заходів та підтримки режимних обмежень у районах проведення спеціальних операцій. Наукові дослідження свідчать, що ефективна взаємодія Національної гвардії України з Національною поліцією України та іншими структурами сектору безпеки дозволяє суттєво підвищити рівень громадської безпеки та оперативності реагування на кризові ситуації [5, с. 128; 6, с. 25]. Особливого значення така координація набуває під час масових переміщень населення, проведення евакуаційних заходів та функціонування пунктів тимчасового розміщення громадян.

Суттєву роль у системі реагування відіграють органи місцевого самоврядування та військові адміністрації, які забезпечують організаційне та ресурсне супроводження заходів цивільного захисту. Саме на місцевому рівні формується первинна інформація про масштаби руйнувань, потреби населення, наявність матеріально-технічних ресурсів і можливості їх оперативного залучення. Військові адміністрації, створені відповідно до законодавства в умовах воєнного стану, координують діяльність органів влади, забезпечують взаємодію з військовими формуваннями та сприяють концентрації необхідних сил і засобів на найбільш критичних напрямках.

Практика функціонування системи цивільного захисту в Україні демонструє високу ефективність штабної форми управління. Створення регіональних та місцевих координаційних штабів забезпечує централізоване планування, розподіл ресурсів, визначення пріоритетів реагування та контроль за вико-

нанням управлінських рішень. Такий підхід дозволяє оперативно адаптувати алгоритми дій до змін оперативної обстановки та забезпечувати узгодженість роботи всіх задіяних служб [1, с. 255–256; 2, с. 90].

Не менш важливою складовою міжвідомчої взаємодії є співпраця з медичними службами та закладами охорони здоров'я. У випадку виникнення надзвичайних ситуацій саме медичні підрозділи забезпечують надання екстреної медичної допомоги, медичне сортування постраждалих, їх транспортування та подальшу евакуацію до спеціалізованих лікувальних закладів. Налагоджена координація між ДСНС, Національною поліцією України, медичними службами та органами місцевої влади сприяє скороченню часу реагування та підвищує шанси на збереження життя і здоров'я потерпілих.

Вагомим чинником підвищення ефективності міжвідомчої взаємодії є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Використання цифрових платформ управління, геоінформаційних систем, ситуаційних центрів та автоматизованих систем підтримки прийняття рішень забезпечує оперативний обмін інформацією між усіма учасниками реагування. Завдяки цьому стає можливим швидко отримання даних про масштаби надзвичайної ситуації, потребу в додаткових ресурсах, кількість постраждалих та хід виконання рятувальних робіт, що суттєво підвищує ефективність управління кризовими процесами.

Міжнародний досвід також підтверджує визначальне значення міжвідомчої координації для успішного реагування на кризові події. У державах-членах НАТО та Європейського Союзу широко використовуються моделі Integrated Emergency Management та Incident Command System, які базуються на принципах єдиного керівництва, стандартизованих процедур взаємодії та централізованого інформаційного обміну. Практична реалізація таких підходів забезпечує чіткий розподіл функцій між усіма учасниками реагування та мінімізує ризики дублювання повноважень, що може бути корисним для подальшого вдосконалення української системи кризового управління [6, с. 27; 7, с. 80–81].

Налагоджена система міжвідомчої взаємодії створює організаційне підґрунтя для ефективного реагування на надзвичайні ситуації, проте результативність практичних заходів значною мірою залежить від чіткості алгоритмів управління та послідовності дій усіх залучених сил і засобів. У зв'язку з цим доцільним є подальший розгляд особливостей координації оперативних штабів, процедур прийняття управлінських рішень і механізмів управління силами під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій в умовах воєнного стану.

Ефективність реагування на надзвичайні ситуації в умовах воєнного стану значною мірою залежить від своєчасного інформаційного обміну між усіма суб'єктами системи цивільного захисту та здатності органів управління оперативно координувати наявні сили і засоби. В умовах високої динаміки кризових подій інформація стає одним із ключових ресурсів, від якого залежить швидкість ухвалення управлінських рішень, розподіл ресурсів і результативність аварійно-рятувальних заходів. Тому сучасна система реагування повинна базуватися на інтегрованих цифрових механізмах збору, обробки та передачі інформації між усіма учасниками кризового управління [8, с. 407].

Одним із пріоритетних напрямів розвитку системи цивільного захисту є впровадження сучасних цифрових платформ управління, які забезпечують централізоване накопичення, аналіз та поширення інформації про надзвичайні події. Такі платформи дозволяють у режимі реального часу отримувати дані про масштаби руйнувань, кількість постраждалих, стан критичної інфраструктури, потреби у додаткових силах та засобах, а також контролювати виконання поставлених завдань. Дослідження у сфері цифровізації кризового управління свідчать, що використання інтегрованих інформаційних систем сприяє підвищенню швидкості реагування та покращенню координації між різними органами влади і спеціалізованими службами [8, с. 409; 9, с. 223].

Особливу роль у процесі управління силами відіграють ситуаційні центри, які функціонують як інформаційно-аналітичні вузли підтримки прийняття рішень. Їх основним за-

вданням є збір інформації з різних джерел, її узагальнення, прогнозування розвитку подій та підготовка пропозицій для керівників оперативних штабів. Завдяки використанню геоінформаційних технологій, електронних карт, систем моніторингу та засобів відеоспостереження ситуаційні центри забезпечують комплексне бачення оперативної обстановки та дозволяють швидко визначати пріоритетні напрямки реагування [8, с. 407–420].

Важливим елементом управління силами є налагодження безперервної комунікації між Національною поліцією України, ДСНС, Національною гвардією України, військовими адміністраціями, медичними службами та органами місцевого самоврядування. Для цього використовуються захищені канали зв'язку, автоматизовані системи оповіщення, електронний документообіг та спеціалізовані програмні комплекси, що забезпечують оперативний обмін даними між усіма суб'єктами реагування. Цифровізація комунікаційних процесів дозволяє мінімізувати часові втрати та зменшити ризик виникнення інформаційних розривів між окремими відомствами [9, с. 224–226].

Окремого значення набуває оперативне інформування населення про загрози та порядок дій у надзвичайних ситуаціях. У сучасних умовах для цього використовуються державні системи оповіщення, мобільні застосунки, офіційні вебресурси органів влади, соціальні мережі та засоби масової інформації. Своєчасне доведення достовірної інформації до населення сприяє зменшенню панічних настроїв, підвищенню рівня громадської безпеки та забезпечує більш ефективне проведення евакуаційних і рятувальних заходів. Водночас цифрові технології дозволяють не лише інформувати громадян, а й отримувати від них зворотний зв'язок щодо потреб у допомозі, стану інфраструктури та інших важливих аспектів кризової ситуації [8, с. 411; 9, с. 223–229].

Розвиток систем інформаційного обміну, цифрових платформ управління та ситуаційних центрів створює необхідні передумови для підвищення ефективності реагування на надзвичайні ситуації. Проте практична результативність цих механізмів значною мірою

визначається якістю підготовки персоналу та здатністю підрозділів діяти відповідно до встановлених алгоритмів. У зв'язку з цим наступним напрямом дослідження є аналіз підготовки особового складу, проведення спільних тренувань і формування професійних компетентностей, необхідних для діяльності в умовах кризових ситуацій.

Координація дій органів державної влади, підрозділів цивільного захисту, військових формувань та інших суб'єктів реагування в умовах бойових дій є одним із найскладніших елементів управління кризовими ситуаціями. На відміну від реагування на надзвичайні ситуації мирного часу, воєнні дії характеризуються високим рівнем невизначеності, значними руйнуваннями інфраструктури, обмеженістю ресурсів та швидкою зміною оперативної обстановки. У таких умовах ефективність взаємодії безпосередньо впливає на своєчасність прийняття управлінських рішень, безпеку населення та результативність проведення аварійно-рятувальних і гуманітарних заходів [10, с. 15].

Одним із ключових факторів, що ускладнюють координацію, є руйнування комунікаційної інфраструктури. Унаслідок ракетних ударів, артилерійських обстрілів та диверсійних дій можуть виходити з ладу телекомунікаційні мережі, центри обробки даних, об'єкти енергопостачання та канали передачі інформації. Це призводить до втрати зв'язку між органами управління різних рівнів, затримки передачі розпоряджень і ускладнення отримання актуальної інформації про розвиток кризової ситуації. Особливо критичними такі наслідки є для регіонів, де одночасно здійснюються евакуаційні заходи, ліквідація наслідків обстрілів та забезпечення життєдіяльності населення [11, с. 74].

Суттєвим викликом залишається дефіцит ресурсів, який проявляється у нестачі особового складу, спеціалізованої техніки, паливно-мастильних матеріалів, засобів зв'язку та матеріальних резервів. Під час тривалих бойових дій значна частина ресурсів спрямовується на виконання оборонних завдань, що обмежує можливості цивільного захисту щодо опера-

тивного реагування на надзвичайні події. Крім того, пошкодження транспортної інфраструктури ускладнює логістичне забезпечення та своєчасне переміщення сил і засобів до районів проведення рятувальних робіт. Міжнародний досвід реагування на комплексні кризи свідчить, що нестача ресурсів є одним із головних чинників зниження ефективності міжвідомчої взаємодії та гуманітарного реагування [12, с. 803–807].

Додаткові труднощі створює одночасне виникнення декількох кризових подій, коли органи управління змушені паралельно реагувати на наслідки бойових дій, техногенні аварії, пожежі, руйнування критичної інфраструктури та гуманітарні проблеми. У таких умовах виникає конкуренція за обмежені ресурси, що потребує оперативного визначення пріоритетів та постійного коригування планів реагування. Координаційні центри повинні забезпечувати синхронізацію дій великої кількості учасників, включаючи органи влади, аварійно-рятувальні служби, військові підрозділи, медичні установи та міжнародні гуманітарні організації.

Окремим фактором є висока динаміка зміни оперативної обстановки, характерна для сучасних воєнних конфліктів. Інформація про загрози, масштаби руйнувань, маршрути евакуації чи безпечні райони може втрачати актуальність протягом кількох годин або навіть хвилин. Це вимагає від суб'єктів реагування постійного моніторингу ситуації, швидкого оновлення даних та гнучкого коригування управлінських рішень. Відсутність своєчасного обміну інформацією або затримка в ухваленні рішень здатні суттєво знизити ефективність реагування та збільшити ризики для населення і персоналу оперативних служб.

Зазначені проблеми свідчать про необхідність формування стійких механізмів міжвідомчої взаємодії, розвитку резервних систем управління та впровадження сучасних підходів до планування кризового реагування. Саме тому доцільним є подальший розгляд практичних механізмів підвищення ефективності координації та напрямів удосконалення системи управління кризовими ситуаціями в умовах воєнного стану.

Досвід провідних держав і міжнародних організацій свідчить, що ефективне кризове управління ґрунтується на інтегрованій координації правоохоронних органів, аварійно-рятувальних служб, військових структур та органів державної влади. Особливого значення така взаємодія набуває під час масштабних надзвичайних ситуацій, терористичних загроз і збройних конфліктів.

Однією з найбільш розвинених моделей є система кризового менеджменту НАТО, яка передбачає використання як військових, так і цивільних інструментів реагування. Основними принципами є міжвідомча координація, оперативний обмін інформацією, спільне планування дій та багаторівневе управління кризами [13].

Важливим елементом натівської системи є Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre – головний механізм цивільного реагування НАТО на надзвичайні ситуації. Центр забезпечує координацію міжнародної допомоги, обмін інформацією між державами та взаємодію рятувальних служб під час масштабних криз [14].

Значну роль у розвитку сучасних підходів до кризового управління відіграє Crisis Management and Disaster Response Centre of Excellence. Центр розробляє методики міжвідомчої взаємодії, проводить навчання та відпрацьовує сценарії реагування на комплексні кризові ситуації, включаючи збройні конфлікти та техногенні катастрофи [15; 16].

Практична підготовка фахівців здійснюється через спеціалізовані міжнародні програми, зокрема Crisis Management and Disaster Response Course, під час яких відпрацьовуються механізми координації між правоохоронними органами, рятувальними службами та військовими структурами в умовах швидкої зміни оперативної обстановки [17].

Аналіз зарубіжного досвіду демонструє, що ключовими умовами ефективного кризового управління є створення єдиного координаційного центру, використання сучасних інформаційно-комунікаційних систем, стандартизовані процедури взаємодії та регулярна спільна підготовка персоналу. Зазначені підходи можуть

бути використані для подальшого вдосконалення системи кризового управління та цивільного захисту України в умовах воєнних загроз і надзвичайних ситуацій.

Висновок. У результаті проведеного дослідження встановлено, що ефективне управління кризовими ситуаціями в умовах воєнного стану є одним із ключових чинників забезпечення національної безпеки, захисту населення та підтримання стійкості функціонування держави. Сучасні загрози, пов'язані зі збройною агресією, характеризуються комплексністю, високою динамікою розвитку та значним впливом на критичну інфраструктуру, що потребує скоординованих дій усіх суб'єктів сектору безпеки і цивільного захисту.

Дослідження показало, що важливу роль у системі кризового реагування відіграє взаємодія між органами державної влади, правоохоронними структурами, військовими формуваннями, аварійно-рятувальними службами та органами місцевого самоврядування. Результативність такої взаємодії значною мірою залежить від ефективного інформаційного обміну, наявності сучасних цифрових систем управління, чітко визначених повноважень та узгоджених процедур реагування.

Водночас було виявлено низку проблем, які ускладнюють координацію в умовах бо-

йових дій, зокрема руйнування комунікаційної інфраструктури, дефіцит ресурсів, необхідність одночасного реагування на декілька кризових подій та постійні зміни оперативної обстановки. Зазначені фактори потребують підвищення адаптивності системи управління та розвитку резервних механізмів координації.

Аналіз міжнародного досвіду засвідчив, що підвищення ефективності кризового управління досягається завдяки впровадженню інтегрованих моделей міжвідомчої взаємодії, створенню єдиних координаційних центрів, використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та систематичній підготовці персоналу. Адаптація таких підходів до національних умов сприятиме посиленню спроможностей України щодо реагування на надзвичайні ситуації та кризові явища в умовах воєнного стану.

Отже, удосконалення механізмів координації, цифровізація процесів управління, розвиток міжвідомчої взаємодії та впровадження кращих міжнародних практик є пріоритетними напрямками подальшого розвитку системи кризового управління України, що дозволить забезпечити більш ефективний захист населення та державних інтересів в умовах сучасних безпекових викликів.

Список використаних джерел:

1. Логвиненко Б.О., Дерев'янюк К.В. Взаємодія Національної поліції та Збройних сил України під час дії особливого правового режиму воєнного стану. Interaction between law enforcement agencies and public authorities to create a secure environment under martial law : колективна монографія. 2025. С. 254–272. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-589-1-13>
2. Honchuk A. A. Interaction of the Military Law Enforcement Service (Military Police) with the National Police and the SSU during stabilization operations in the “grey zone” and in de-occupied territories. *Актуальні питання розвитку сектору безпеки і оборони (зарубіжний досвід): зб. тез доп. учасників XXVII Міжнарод. наук.-практ. конф. для здоб. освіти інозем. мовами (м. Вінниця, Україна, 3 квіт. 2026 р.)*. МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Каф. мовн. підготовки. Вінниця: ХНУВС, 2026. С. 89–92. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b505166e-d8c6-48d4-9611-77231902a232>
3. Боровікова В.С., Лозинська І.В., Майстренко М.М., Павлик Л.В. Діяльність поліцейського щодо виявлення правопорушень у громадських місцях : методичні рекомендації. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 76 с.
4. Голуб В. А. Взаємодія органів Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій під час подій, пов'язаних із пожежами. *Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квіт. 2022 р.)*. МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Ф-т № 6, Каф. правоох. діяльності та поліцейстики, Наук. парк «Наука та безпека». Харків, 2022. С. 238–241. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/621fe375-3d7f-4394-b99d-538b835263aa>
5. Pylyp V. Interaction between the National guard of Ukraine and civil society institutions. *Honor and Law*. 2024. Vol. 1 (88). P. 128–133. <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2024/1/88/302284>

6. Danko V. Theoretical principles of organizing cooperation between the National Guard of Ukraine and security sector institutions in ensuring public security. *The scientific journal of the National Academy of National Guard Honor and Law*. 2025. Iss. 3. 25–32. 10.33405/2078-7480/2025/3/94/349219
7. Чорнопішук І. Обґрунтування основних напрямків наукових досліджень щодо дій прикордонного загону під час виконання завдань у кризових ситуаціях воєнного характеру. *Безпека держави*. 2023. Вип. 1(1). С. 80–85. <https://doi.org/10.33405/2786-8613/2023/1/1/288279>
8. Пожуєва Т., Щегловатих Д. Цифрові технології в антикризовому управлінні. *Економічний аналіз*. 2024. Вип. 34(2). с. 407–420. <http://dx.doi.org/10.35774/econa2024.02.407>
9. Рибалко-Рак Л., Гусаковська Т., Опришко В. Цифровізація та антикризове управління: стратегічні зміни для розвитку конкурентоспроможної екосистеми. *Проблеми економіки*. 2025. Вип. 1. С. 223–229. 10.32983/2222-0712-2025-1-223-229.
10. OECD. Enhancing Crisis Management and Resilience in the Context of Armed Conflicts. Paris: OECD Publishing, 2024. ISBN 978-92-64-98765-4 URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2013/08/oecd-risk-management_g17a2354/5k41rbd1l1zr7-en.pdf
11. Nazarenko O., Holovan O., Rudynskyi V. Assessment of Critical Infrastructure Vulnerability in Ukraine During Military Threats. *Безпека держави*. 2025. Вип. 1(5). С. 73–82. URL: <https://sts.nangu.edu.ua/article/download/336731/325342>
12. Maghsoudi, A., Falagara Sigala, I., Piotrowicz, W. D., & Allahi, F. Supply chain disruption and mitigation strategies: insights from humanitarian operations in a complex environment. *International Journal of Logistics Research and Applications*. 2026. Iss. 29(7). P. 803–836. <https://doi.org/10.1080/13675567.2025.2490570>
13. NATO. Crisis management. 30.04.2025. URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/introduction-to-nato/crisis-management>
14. NATO. Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre. 21.05.2025. URL: <https://www.nato.int/en/about-us/organization/nato-structure/euro-atlantic-disaster-response-coordination-centre--eadrcc/about-eadrcc>
15. NATO Centres of Excellence – Crisis Management and Disaster Response. 31.07.2024. URL: <https://www.act.nato.int/article/cmdr-coe-2024/>
16. CMDR COE. Open-door policy. URL: https://cmdrcoe.org/menu.php?m_id=1
17. CMDR COE. Crisis management and disaster response course (NATO approved; NATO ETOC CODE: ETE-CM-21784). URL: https://cmdrcoe.org/menu.php?m_id=2&c_id=7

References:

1. Lohvynenko, B.O., & Derevianko, K.V. (2025). Vzaiemodiia Natsionalnoi politzii ta Zbroinykh syl Ukrainy pid chas dii osoblyvoho pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Interaction between the National Police and the Armed Forces of Ukraine during the special legal regime of martial law]. *Interaction between law enforcement agencies and public authorities to create a secure environment under martial law: collective monograph*. S. 254–272. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-589-1-13> [in Ukrainian].
2. Honchuk, A. A. (2026). Interaction of the Military Law Enforcement Service (Military Police) with the National Police and the SSU during stabilization operations in the “grey zone” and in de-occupied territories. *Aktualni pytannia rozvytku sektoru bezpeky i oborony (zarubizhnyi dosvid): zb. tez dop. uchastykiv KhKh-VII Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. dlia zdob. osvity inozem. movamy (m. Vinnytsia, Ukraina, 3 kvit. 2026 r.) (Current issues of development of the security and defense sector (foreign experience): collection of abstracts of the participants of the XXVII International Scientific and Practical Conference for Education in Foreign Languages (Vinnytsia, Ukraine, April 3, 2026).)*. MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnut. sprav, Kaf. movn. pidhotovky. Vinnytsia: KhNUVS. S. 89–92. Retrieved from <https://dspace.univd.edu.ua/items/b505166e-d8c6-48d4-9611-77231902a232> [in Ukrainian].
3. Borovikova, V.S., Lozynska, I.V., Maistrenko, M.M., & Pavlyk, L.V. (2018). Diialnist politseiskoho shchodo vyiavlennia pravoporushen u hromadskykh mistsiakh: metodychni rekomendatsii [Police officer activities in detecting offenses in public places: methodological recommendations]. Lviv: LvDUVS, 76 s. [in Ukrainian].
4. Holub, V. A. (2022). Vzaiemodiia orhaniv Natsionalnoi politzii Ukrainy ta Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii pid chas podii, poviazanykh iz pozhezhamy [Interaction between the National Police of Ukraine and the State Emergency Service of Ukraine during fire-related events]. *Problemy suchasnoi politseistyky : tezy dop. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 20 kvit. 2022 r.) (Problems of modern police science: theses of the additional scientific-practical conference (Kharkiv, April 20, 2022).)*. MVS Ukrainy, Kharkiv. nats.

un-t vnut. sprav, F-t № 6, Kaf. pravookh. diialnosti ta politsiistyky, Nauk. park «Nauka ta bezpeka». Kharkiv. S. 238–241. Retrieved from <https://dspace.univd.edu.ua/items/621fe375-3d7f-4394-b99d-538b835263aa> [in Ukrainian].

5. Pylyp, V. (2024). Interaction between the National guard of Ukraine and civil society institutions. *Honor and Law*. Vol. 1 (88). P. 128–133. <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2024/1/88/302284> [in English].

6. Danko, V. (2025). Theoretical principles of organizing cooperation between the National Guard of Ukraine and security sector institutions in ensuring public security. *The scientific journal of the National Academy of National Guard Honor and Law*, 3, 25–32. <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2025/3/94/349219> [in English].

7. Chornopishchuk, I. (2023). Obgruntuvannia osnovnykh napriamkiv naukovykh doslidzhen shchodo dii prykordonnoho zahonu pid chas vykonannia zavdan u kryzovykh sytuatsiiakh voiennoho kharakteru [Substantiation of the main directions of scientific research on the actions of the border detachment during the performance of tasks in crisis situations of a military nature]. *Bezpeka derzhavy (State security)*, 1(1), 80–85. <https://doi.org/10.33405/2786-8613/2023/1/1/288279> [in Ukrainian].

8. Pozhuieva, T., & Shchekhlovatykh, D. (2024). Tsyfrovi tekhnolohii v antykryzovomu upravlinni [Digital technologies in crisis management]. *Ekonomichnyi analiz*, 34(2), 407–420. <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.407> [in Ukrainian].

9. Rybalko-Rak, L., Husakovska, T., & Opryshko, V. (2025). Tsyfrovizatsiia ta antykryzove upravlinnia: stratehichni zminy dlia rozvytku konkurentospromozhnoi ekosystemy [Digitalization and crisis management: Strategic changes for the development of a competitive ecosystem]. *Problemy ekonomiky*, 1, 223–229. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-1-223-229> [in Ukrainian].

10. OECD. (2024). Enhancing Crisis Management and Resilience in the Context of Armed Conflicts. Paris: OECD Publishing. ISBN 978-92-64-98765-4 Retrieved from https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2013/08/oecd-risk-management_g17a2354/5k41rbd1l1zr7-en.pdf [in English].

11. Nazarenko, O., Holovan, O., & Rudynskyi, V. (2025). Assessment of Critical Infrastructure Vulnerability in Ukraine During Military Threats. *Bezpeka derzhavy*, 1(5), 73–82. Retrieved from <https://sts.nangu.edu.ua/article/download/336731/325342> [in English].

12. Maghsoudi, A., Falagara, Sigala I., Piotrowicz, W. D., & Allahi, F. (2026). Supply chain disruption and mitigation strategies: insights from humanitarian operations in a complex environment. *International Journal of Logistics Research and Applications*, 29(7), 803–836. <https://doi.org/10.1080/13675567.2025.2490570> [in English].

13. NATO. (2025). Crisis management. 30.04.2025. Retrieved from <https://www.nato.int/en/what-we-do/introduction-to-nato/crisis-management> [in English].

14. NATO. (2025). Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre. 21.05.2025. Retrieved from <https://www.nato.int/en/about-us/organization/nato-structure/euro-atlantic-disaster-response-coordination-centre--eadrcc-/about-eadrcc> [in English].

15. NATO Centres of Excellence – Crisis Management and Disaster Response. 31.07.2024. Retrieved from <https://www.act.nato.int/article/cmdr-coe-2024/> [in English].

16. CMDR COE. Open-door policy. Retrieved from https://cmdrcoe.org/menu.php?m_id=1 [in English].

17. CMDR COE. Crisis management and disaster response course (NATO approved; NATO ETOC CODE: ETE-CM-21784). Retrieved from https://cmdrcoe.org/menu.php?m_id=2&c_id=7 [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 31.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 00.00.2026